

EFESO NE
Paulom dis tcgãya sa
Efeso ne koe
Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas Efeso di ne khòè nem góá máána hãa sa tc'ãà dis ka ko Nqarim dis tc'ëes ka kg'ui. Nqari ba kò tc'ëe, wèés gúùs ãe nqarikg'ai di sa hëé naka nqõómkg'ai di sa hëéthëé gha Krestem koe xg'ae a cúis gúù sa kúrú sa (1:10). Gatagas ko thëé Nqarim di ne khòè ne dtcàrà, Gam ko ma tc'ëe khama ne gha ma xg'ae a Jeso Krestem cgoa cúis gúù sa ii sa.

Tc'ãà di xòèan tcgãyas di koem ko Paulo ba cúí iis ka nxàe, Nqarim Abom kò ma Gam di ne khòè ne ma nxará tcg'òó sa hëé, naka ne kò ma Jeso Krestem koe ma chìbia ne qgóóa mááè a kgoaraès ka hëé, naka Nqarim dis nqòòkagukus ko ma Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ma máàkuès ka hëéthëé e.

Càm dim xòèm koem ko nxará-kg'ao ne bìrí, tsee-guse méé ne Krestem dis kg'òè sa nqõómkg'ai koe kg'òè sa.

Tãáka zi dàò-kg'ám zia ko tséékaguè, a ko x'ái, Nqarim di ne khòè ne ko ma Krestem cgoa xg'ae a cúis gúù sa ii sa: kereke sa tc'áróm khama ii, me Krete ba Tcúú Me e; a sa a nquum khama ii, Me Krete ba hukuan dim Nxõá Me e; a sa a séèès kos khòès khama ii, me Krete ba khòès dim Khòè Me e.

Paulo ba kò káise Nqarim di cgómkuan Jeso Krestem koe hàna ka kg'ui. Wéé zi gúù zia

ko Krestem di x'ààn koe guu a bóòè: Gam di ncàmkuwan hěé, naka dàòà-máákuwan hěé, naka chìbian di qgóóà-máákuwan hěé, naka cgómkuwan hěé, naka q'ano-q'anokuwan hěéthěé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- kereke sa Krestem dim tc'áró me e, Me Kreste ba Tcúú Me e
- Krestem di zi qguù zi
- (tc'áróm di) kai-q'ooa ne
- Nqarim dis tc'ěe sa
- tòókua ne
- cúís gúù sa ii

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Kreste ba hěé naka kereke sa hěéthěé e (1–3)
- Kabas kg'òè sa Krestem koe (4–6)

Kreste ba hěé naka kereke sa hěéthěé e (1–3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'àè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ěea khama.

Efeso koe hãa ne tcom-tcomsa, a Jeso Krestem koe dtcòma hãa ner ko *ncěes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hěé naka X'aigam Jeso Kreste ba hěéthěé tsara koe guua hãa cgómkuwan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Krestem koe guua ts'ee-ts'eekg'aikua ne

³ Dqomè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba, ncěe kò Krestem koe

* **1:1:** x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

guu a nqarikg'ai koe hàna zi qgái zi di ts'ee-ts'eekg'aikuan Tc'ëem di wèé cgoa ts'ee-ts'eekg'ai taa ba. ⁴ Nqõóm kúrúè tamasa cookg'ai koem kò Gam koe guu a nxárá tcg'òóa mááse ta a khama, tcom-tcomsa ta gha, a tcgái q'ooa ba koe káà chibi ii ka. ⁵ Ncàmkuuan cgoam kò bóòà tcg'òó a nxàea hãa, Jeso Krestem koe ta gha guu a Gaam di ta cóá ta ii sa, ãem kò ma tc'ëea hãa a ma ncàma hãa khama, ⁶ nxãasega ta gha x'áàko cgómkuuan Gam di dqomè ka, ncëem *Gam dim Cóám* ncàmam hãam koe kgoarasea hãase máà taa a. ⁷ Krestem koe ta chibian di qgóóà-máákuan dis kgoarase sa úúa. Gam di cgómkuuan dis qguùs koem guu a Gam di c'áòan cgoa x'ámá tcg'òó ta a hãa khama. ⁸ Cgómkuuan ncëem tchààse máà taa hãa a, wèé tc'ëean Gam di cgoa hëé naka bóòà q'ãan cgoa hëéthëé e. ⁹ Nqari ba kò Gam di zi tc'ëe zi chómsea hãa zi q'ãa-q'ãa ta a, ãem kò ma *Krestem* koe guu a ncàma hãa khama ma: ¹⁰ Eëm Nqari ba nxárá tcg'òóa hãam x'aèm kam gha wèé zi gúù zi Krestem koe xg'ae-xg'ae a cúís gúù sa kúrú ka, wèés gúùs ãe nqarikg'ai di sa hëé naka nqõómkg'ai di sa hëéthëé e. ¹¹ Nqari ba nxárá tcg'òó taa, Krestem koe ta gha Gaam di ta ii ka, ãem kò ma birísea hãa khama, wèé zi gúù zim kò Gaam ko ma tc'ëe khama hëé naka Me ko ma bóòà tcg'òó zi khama hëéthëé ma kúrú khama, ¹² nxãasega ta gha Gaam di x'áàn dqomè ka, gatá ncëe kò *nqòòkaguèa hãam* Krestem koe tc'áà a nqòòan úúa hãa ta.

¹³ Gatú igaba tu Krestem koe hãa, ãe tu kò tseeguan dim kg'uim, ncëe qãè tchòàn gatu di kgoarakuan di ba ko kóm ka. Gam koe dtcòman ka tu kò Gaam di tu ii dis x'ái sa tòó cgaeè, nqòòkaguèa

hãam Tc'ẽem Tcom-tcomsa ba. ¹⁴ Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba x'áí Me e, nqòòkaguèa hãa gu`uan gha tseeguan kaga hàà sa. Gaam x'aèm kaga ta gha kgoarakuan cg'oèase hòò, nxãasega ta gha Gam di x'ààn dqom` ka.

Paulo ba ko Efeso ne còrèa máá

¹⁵ Ra ko ncêes gu`us domka còrèa máá tu u. X'aigam Jesom koe dtcòm`an gatu di kar kóma hãa, naka wèé khóèan tcom-tcomsa koe tu úúa hãa ncàm`kuan ka hẽéthhẽé e. ¹⁶ Gaa domkar gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máán chõòkagu tama, a ko tiri còrèan koe tc'ẽe-tc'ẽese tu u. ¹⁷ Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem di ba, x'ààn ka Xõò bar ko dtcàrà, bóòda q'ãan dim Tc'ẽe bam gha máá tu u sa, Me nxãasega *Nqarim di zi gu`u zi xgòre-kg'aia* máá tu u, tu qãèse q'ãa Me ka. ¹⁸ *Còrè ko*, tcáóa tu gha x'áàkaguè, tu nxãasega q'ãa, dùútsa nqòòs koem tcii tua hãa sa hẽé, naka Gam dis qgu`us x'áàko sa nta noose kaia hãa sa hẽéthhẽé e, ncêe tcom-tcomsa ne khóè ne Gam di nem nqòòkagua hãa sa. ¹⁹ *Gatagar ko còrè, q'ãa tu gha* nta noose i Gam di qarian gatá ncêe ko dtcòm` ta koe kaia, a nxáráè tite sa. Gam di qarian ncêe ko kaia qarian cgoa tséé e, ²⁰ qarian ãem kò Krestem koe tséékagua hãa a, ãem kò x'ooan koe ghùì Me, a nqarikg'ai koe kg'áòm x'õàm Gam dim xòè koe ntcòò Me ka. ²¹ *Nqari ba gaa koe* wèé ne khóè ne ntcóò-q'ooga ne hẽé, naka x'aigan hẽé, naka tc'ãà-cookg'aian hẽé naka wèé qarian hẽé, naka wèé zi cg'òè zi hẽéthhẽé tc'amkg'ai koe ntcòò Mea, ncêem nqõóm koe cúí tamase, igaba ncêe ko hààm nqõóm koe ga hẽéthhẽé e. ²² Nqari ba wèé zi gu`u zi *Krestem di* nqàrèan

ka nqãaka tòóa, *a kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba kúru Mea*, Me wèé zi gùù zi *tc'ãà-cookg'iaia hãa*. Ncẽem dàòm kam kerekes dim Tcúú Me e, ²³ ncẽe Gam di tc'áró ii sa. Si Gam cgoa cg'oè-cg'oeèa hãa, Gaam ncẽe ko wèé ne khòè ne wèé gùùan cgoa cg'oè-cg'oe ba.

2

Chìbian koe ta kò hãa a x'óóa hãa, igabagam kò Nqari ba Krestem koe kg'òèkagu ta a

¹⁻² C'èe x'aè ka tu kò x'óóa hãa, gatu di cg'ãè cauan hëé naka chìbian hëéthëé koe tu kò hãa ka, a tu a kòo cg'ãèm dàòm koe kg'òè, ncẽem nqõóm di ne khòè ne khama ma, a kò tc'ãá-q'oo dim tc'ãà-cookg'aim di qarian dòm q'oo koe hãa, tc'ẽem ncẽe ko ncẽeska khòè ne èe Nqari ba kóm tama ne koe tséé ba. ³ Gataga ta kò wèéa ta ga gane khama ii, a kòo gatá di cgàan ko tc'èe sa xùri, a kòo cgàa ba hëé naka tc'èean hëéthëé ko tc'èe zi gùù zi kúru, a kò gatà iim dàòm ka ncísega kg'òèa ta q'oo koe *Nqarim ka* xgòà-cgaekuan tééa máána hãa ta khòè ta a, c'èe ne khòè ne khamaga ma.

⁴⁻⁵ Igabagam kò Nqari ba Gam dis ncàmkus kaias cgoa ncàm ta a, a kò cg'ãè cau ta ii a x'óóa hãa koe Krestem cgoa xg'ae a kg'òèkagu ta a. A kò ncẽes gùù sa thõo-xama-máákuan kam cg'oè cgaeèa hãa domka kúru. Cgòmkuan domka tu kgoaraè! ⁶ A ba a kò Gam cgoa xg'ae a *x'ooan koe* ghùì ta a, a kúru ta a, ta kò Gam cgoa xg'ae a nqarikg'ai di zi qgàì zi koe ntcõó, Jeso Krestem koe. ⁷ Nxãasegam gha hààko zi x'aè zi ka Gam di cgòmkuan dis qguùs nxará chòèè tite sa x'ái ka, ncẽem kò Jeso Krestem koe guu a Gam di qãèan koe máà ta a sa. ⁸ Dtcòmàn

koe tu guu a cgómkuan domka kgoaraèa khama, si ncêe sa gatu koe guu tama, a Nqarim dis aba si i, ⁹ a gatu di tséé-q'ooan koe guu tama, nxãasega i gha táá cúí khòè ga dqomse ka. ¹⁰ Nqarim tshàu ka ta kúrúèa khama, a Jeso Krestem koe kúrúèa, qãè tsééan ta gha kúrú ka, ncêem kò Nqari ba nxãakamaga kg'ónòndà tòóa a, gaan q'oo koe ta gha qòò ka.

Krestem koe cúís gúù sa kúrúá ne

¹¹ Gatu ncêe táá zi qhàò zi di iise ábàèa* tu cgoar ko kg'ui. *Juta* ne kò q'ãe nqãa-qgai khòoè, ncêe khòèm ko tshàua ba cgoa cgáé-q'ooa ba koe kúrús gúù sa, a ne a ko nxãaska 'q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne' ta ma tciise, igabaga tu ko gatu 'q'ãe nqãa-qgai khòoèa tama ne' ta ma tciie. Ke méé tu tc'êe-tc'êese, ¹² êe x'aè ka tu kò Kreste ba úú tama sa, a tu a kò Iseraele di ne khòè ne ka táá nqóò di tu khòè tu u, a kò qáé-xg'aes nqòòkagukuan dis koe c'úùsea tu khòè tu u, a tu a kò nqòòan ga úú tama, a kò nqòómkg'ai koe Nqari úú tama. ¹³ Igaba tu ncêeska gatu êe kò nqúù ii tu, Jeso Krestem koe, cúùse óáèa hãa, Krestem di c'áðan ka. ¹⁴ *Kreste ba* gatá ðim tòóku Me e khama, ncêe kúrú ta a ta cúí ii ba, cám xg'ae sara a kò ii igaba, a ba a hòrekuan ðim xhàrom q'aa-q'aa ta a kòo ba xg'aekua ta koe khòá hãa. Gam di cgàan koem kò ¹⁵ *Juta ne di* x'áèan hêé, naka gaan di x'áè-kg'áman hêé naka dqàè-kg'aman hêéthêé cg'òo, a cúím tc'áróm kaba ba Gam koe kúrú, cám tc'áróan téé-q'oo koe, tòóku sa kúrúan ka. ¹⁶ Xgàus koe x'óóan Gam di kam kò wèé sara qhàò sara cúím tc'áróm koe Nqarim cgoa tòókukagu, a kò

* **2:11:** ábàèa - Gerika sa ko máá: “cgàam koe,” témé.

gane di hòrekuan gaas xgàus cgoa ga cg'õo. ¹⁷ Me kò hàà tòókuan di qãè tchõàn xгаа-xгаа: gatu ãe kò nqùù ii tu koe hěé, naka gane ãe cúù ne koe hěéthěé e. ¹⁸ Gam koe ta ko guu a wèéa ta ga cúím Tc'ẽem cgoa kgoarasease Abom koe síí khama.

¹⁹ Khama tu ncẽeska tãá za guua kana c'úùsea hãa tu khòè tu tama tu u, igaba tu ncẽeska ãe tcom-tcomsa ne cgoa cúím nqõóm di tu khòè tu u, a tu a gataga Nqarim dim nquum di tu x'ãè-kg'ao tu u. ²⁰ Gaam nquum dis tshoa-tshoase-q'oo sa x'áè úú-kg'ao xu hěé naka porofiti xu hěéthěé ka kúrúèa hãa, Me Jeso Kreste ba nquum huku dim nxõá Me e. ²¹ Gam koem ko wèém nquu ba qgóóa xg'ae a kaikaguè, a ba a gha nxãasega X'aigam koe tcom-tcomsam tempele ba ii. ²² Gam koe tu ko gatu igaba *c'ẽe ne dtcòm-kg'ao ne cgoa tshàoa* xg'aeè, nxãasega tu gha Tc'ẽem koe guu a Nqarim gha x'ãèm qgái ba ii ka.

3

Paulo ba ko tãá zi qhàò zi koe Krestem ka xгаа-xгаа

¹ Ncẽes gúùs domkar kò tíía Paulo ra, Jeso Krestem domka qáèèa hãa ra, gatu tãá zi qhàò zi di tu domka ra... *ko máá:* ² Nqarim máà tea hãas tséés cgómkuan xгаа-xгаа dis ka tu gáé kóma hãa, *ra gha gaa cgómkuan* gatu koe *tséékagu*. ³ Nqari ba kò Gam dis tchõàs chómsea hãa sa x'ái tea hãa, ra kò gaas ka kg'aia xòmse góá máá tua hãa. ⁴ Eè tu kòo ncëer tíí góá hãas gúù sa nxárá ne tu gha q'ãa, Krestem dis tchõàs chómsea hãa sar q'ana hãa sa. ⁵ Ncëe nqáéa zi x'ae zi kas kò cúím khòèm ga ba

q'ãa-q'ãaè tama, igabam ncēeska *Nqari ba* Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a Gam di xu tcom-tcomsa xu x'áè úú-kg'ao xu hēé, naka porofiti xu hēéthēé koe x'ái sia hãa. ⁶ *Si ncēes tchõàs chómsea hãa sa ncēe si i:* Jeso Krestem koe ne kò tãá zi qhàò zi di ne qãè tchõàn koe guu a *Juta ne* cgoa xg'ae a Nqarim di zi gùù zi di ne q'õò-kg'ao ne kúrúèa, a hàà gane cgoa xg'ae a cúím tc'áró ba kúrú, a ne a kò *Nqarim nxàea hãas* nqòòkaguku sa gane cgoa xg'aea máá.

⁷ Nqarim di qarian di tséé-kg'áńan koem kò guu a Gam di cgómkuan máà te, ncēes tchõàs qãès dim tséé-kg'ao bar gha kúrú di i. ⁸ Wèé ne ēe tcom-tcomsa ne kar nqãaka hãas téé-q'oos di ra a, igabar ncēe cgómkuan máàèa hãa, tãá zi qhàò zi di ne koer gha Krestem di zi qguù zi ncēe nxará chõèè tite zi di qãè tchõàn xgaa-xgaa ka, ⁹ a wèé ne khóè ne q'ãa-q'ãa, Nqarim ko ma Gam dis tchõàs chómsea hãa sa ma qòòkagu sa. Nqarim ncēe wèé zi gùù zi kúrú hãa ba kò ncēes gùù sa kúrú si kuri xu kuri xu táá q'ãase, ¹⁰ nxãasegam gha *Nqari ba* ncēm kámám ka kerekes koe guu a bóòse tamam nqõóm* di xu tc'ãà-cookg'ai xu hēé naka qarian hēéthēé koe, Gam di q'ãan di tc'ēan kúrú i q'ãase ka - *Gam di q'ãan di tc'ēan ncēe ko* kái zi tãáka zi dàò zi ka x'áise e. ¹¹ Nqõóm kúrúè tamas cookg'ai koem kò ma tc'ēea hãa khamam kò ma Nqari ba Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe guu a ncēes gùù sa kúrú. ¹² Gam domka ta gha Gam koe dtcòm̄s koe guu a kgoarasease Nqarim hàna koe tcãà, tcoman úúa

* **3:10:** bóòse tamam nqõóm - Gerika sa ko máá: “nqarikg'ai di zi qgái zi,” igabam ko ncēm kg'ui ba Nqarim di x'ãè-q'oo ka kg'ui tama, domkam ko “bóòse tamam nqõó ba” ta ma ma góáè. Gataga thée 6:12 ba bóò.

hãase. ¹³ Gaa domkar ko dtcàrà tu u, táá tu gha xgàrasean tiri ka xhõen-tcáo sa; gatu domkar ko kúrú u, qãè-tcao tu gha máá a ka.†

Paulo ba ko gaia Efeso ne còrèa máá

¹⁴ Gaa domkar ko *gatá ka* Xõòm cookg'ai koe qúrúa te cgoa qámse, ¹⁵ ncëe nqarikg'ai hëé naka nqõómkg'ai hëéthëé di zi qhàò zi wéé zi cg'òèan máàna hãa ba. ¹⁶ Ncëem ko ma x'áàkos qguù sa úúa khamar ko ma còrè *Me*, Gam dim Tc'ëem koem gha guu a tcáóa tu q'oo koe qari-qari tu u sa. ¹⁷ *Ra ko gataga còrè*, Krestem gha dtcòmàn koe guu a gatu di tcáóan koe x'ãè sa, nakas gha ncàmku sa gatu dis tɔbe sa hëé naka tshoa-tshoase-q'oo sa hëéthëé ii sa. ¹⁸ *Còrèr ko*, qarian méé tu úú naka nxãasega wéé ne ãe tcom-tcomsa ii ne cgoa Krestem di ncàmkuan di tc'ãò-tc'ãoan bóòà q'ãa sa: gaan di tchàà-q'ooan hëé, qáò-q'ooan hëé, naka qàm-q'ooan hëéthëé e, ¹⁹ nxãasega tu gha ncàmkuan ncëe q'ãa sa nqáéa hãa q'ãa ka. *Ncëe zi gúù zi kar ko còrè*, nxãasega tu gha wéé cg'òè-q'ooan Nqarim di cg'òèan di ka cg'òè-cg'oeè ka.

²⁰ Qaria nem úúa, wéés ãe ta ko dtcàrà kana tc'ëe-tc'ëese sam gha kaisase tc'amaka nqáéa hãase kúrú di i, ncëe ko gatá koe tséé qarian koe guu a. ²¹ Kerekes koe hëé naka Jeso Krestem koe hëéthëé méém dqom̃mè, wéé zi qhàò zi *khòè ne di zi ko ma xùriku khama*, chõò tamase. Amen.

Kabas kg'õè sa Krestem koe (4–6)

† **3:13:** qãè-tcao tu gha máá a - Gerika sa ko máá: “gatu di x'àà a,” témé.

4

Krestem dim tc'árom koe cúis gúù sa kúrúa ne

¹ Gaa domkar ko tíí, ãe X'aigam domka qáéèa ra dtcàrà tu u, qãèse tu gha kg'òè sa, ãem Nqari ba tcii tua hãas kg'òè sa kg'anoa hãas kg'òè sa. ² Wèé x'aè ka méé tu cg'áré-cg'arese, naka tua qãè tu khòè tu ii, qádò tcáo tu, ncàmkuuan cgoa qgóókua hãa tu, ³ qáé-xg'aes tòókuan dis koe ko guu a wèé qaria tu cgoa Tc'ëem koe cúí ii sa qgóóa qari tu. ⁴ Cúím tc'áro ba hãa, me cúím Tc'ëe ba hãa, ãe tu kò ma gataga cúis nqòòs koe ma tciièa hãa khama, ãem kò Nqari ba tcii tua hãa ka. ⁵ Me cúím X'aiga ba hãa, si cúis dtcòm sa hãa, si cúis tcguù-tcguuku sa hãa, ⁶ cúím Nqari ba hãa, wèéa ta dim Xòò ba, wèé zi gúù zi ka tc'amaka hãa ba, wèé za ga hëé, naka wèéan koe ga hëéthëé e.

⁷ Igabaga ta wèéa ta ga aba sa máàèa, eem Kreste ba Gam dis tc'ãò-tc'ãos koe guu a q'aa-q'aa máá taa hãa sa. ⁸ Gaa domka i ko máá:
 “Eëm xg'ao ko tc'amaka qaò
 kam xg'ao Gam di xu cg'õo-kg'ao xu qáé
 a ba a kò khòè ne aban máà,”
 téméè.

⁹ Ncèe i ko máá: “Xg'aom tc'amaka qaò,” téméè ka sa ko dùú sa nxàèè? Kg'aikam kò nqãaka hàna xu qgái xu nqõóm di xu koe xõana hãa sa ko nxàèè. ¹⁰ Eë kò xõana hãa ba kò Gam ga Me e, ncèe kò wèé nqarikg'aian ka tc'amaka qaòa hãa ba, nxãasegam gha wèé gúúan cg'oè-cg'oe ka. ¹¹ Aba zi ãem kò tcg'òóa hãa zia kò c'ëe xu gha x'áè úú-kg'ao xu ii, xu c'ëe xu porofiti xu ii, xu c'ëe xu qãè tchõàn di xu tsai-tsai-kg'ao xu ii, xu c'ëe xu

xg'ae zi di xu kòre-kg'ao xu hěé naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé ii di zi ii. ¹² A kò ncēm dàòm ka tcom-tcomsa ne khòè ne kúrú ne *Nqari ba hěé naka c'ěe ne hěéthěé* tsééa máán kg'ónòsea máána hãa, nxãasegam gha Krestem dim tc'áro ba kaikaguè ka, ¹³ ta nxãakg'aiga sí wèéa ta ga dtcòm̄s koe cúis gúù sa kúrú, a kaia ta khòè ta ii, Nqarim dim Cóa ba q'ana hãa ta, nxãasega ta gha cg'oèa hãas tc'ãò-tc'ãos Krestem dis téé-q'oos dis koe sí ka. ¹⁴ Nxãasega ta gha táa cg'aré cóán khama ii, a tshàan di qhonèan ka wèè za xàbùèa te ka, naka táa wèés xгаа-xgaas di tc'ãán ka wèè za dqòm̄mèa te guu. Khóèan di zi kàa-kg'ám zi hěé naka hoàkaguko zi dàò zi hěéthěé cgoa ne ko tsaákagu tu u, a ko qãem dàòm koe tcg'òó tu u. ¹⁵ Hààn ta táa gatà ii guu, gabà méé ta ncànkuan cgoa tseeguan nxàe, naka ta nxãasega kai naka wèè zi gúù zi koe Gam khama ii, Krestem ncēe Tcúú ii ba. ¹⁶ Gam koe i ko guu a wèè tc'ároan kai, i ko wèè xòèan cgáé-q'oom di qõòa xg'ae a q'amku-q'oo zi koe qarika qgóóku. Eēm ko wèém xòèm cgáé-q'oom di ba ma gam dis tséé sa cúia kúrú khamam ko ma cgáé-q'oo ba kai, a ko ncànkuan koe tshàoa ghùise.

Kabas kg'òè sa Krestem koe

¹⁷ Gaa domkar ko wèè tcáóa te cgoa ncēe gúùan X'aigam cookg'ai koe bìrí tu u a ko máá: Táa méé tu tãá zi qhàò zi di ne khòè ne dis kg'òè sa kg'òè guu, ncēe cg'ãa-cg'anasea tc'ēean úúa ne. ¹⁸ Gane di komsana taman hěé naka gane di tc'irì-tc'irisean hěéthěé domka ne ntcùú-ntcuu tcáóèa, a ne a Nqarim dis kg'òès cgoa qõòa mááku tama. ¹⁹ Sau-cgaean di tc'ěe ne úú tama, a ne a qgóóse

tamas koe máàsea hãa, wèé gúùan cg'ãè ne gha nxãasega kúrú ka, a ko wèé x'aè ka ncêe gúùan qaara mááse.

²⁰ Igaba tu kò gatu ncêeta iim dàòm ka táá Kreste ba xгаа-xгааse. ²¹ Tseeguan kaga tu Gam ka kómáa hãa, a Gam ka xгаа-xгааèa hãa, tseegua ne Jesom koe hãa khama. ²² Nciú cauan gatu dis kg'òès kg'aiakas di méé tu aagu, ncóó-kg'ám zi ncêe ko hoàkagu tu u zi ka ko cg'ãè-cg'ãèè e. ²³ Naka i gatu di tc'èean hêé naka tcáóan hêéthêé kaba-kabaè, ²⁴ naka tu kabase hãa, Nqarim dis iis khama ma, tseeguan di tchànoan koe hêé naka q'anoan koe hêéthêé e.

²⁵ Gaa domka méé tu nxãaska gatu di tshúù-ntcōan aagu nakam wèém khóè ba gam ka c'èem cgoa tseeguan kg'ui, wèéa ta ga cúim tc'áróm di ta a ke. ²⁶ Xgòà tsi kò hãa ne táá tsari xgòàn hêé naka i chìbian koe tcàà tsi guu. Táá wèém cárm ba xgòà hãa naka i sí dqòa guu. ²⁷ Táá dxãwa ba kòm màà guu. ²⁸ Eè ko ts'ãàm khóè ba méém táá gaicara ts'ãà guu, igabaga méém tséé naka baa qãè gúùan tshàua ba cgoa kúrúa mááse, naka baa gha nxãasega èe gha ko hùian qaa ne c'èe gúùan màà.

²⁹ Táá cg'ãè kg'uian hêé naka i kg'áma tu koe tcg'oa guu, igaba méé i qãè kg'uian cúí ii, ncêe ko tshàoa ghùì tu u, a ko c'èe ne qaaseko gúùan màà a, nxãasegas gha èe tu ko kg'ui sa èe ko kóm si ne qãèan kúrúa máá ka. ³⁰ Táá méé tu Tcom-tcomsam Tc'èem Nqarim di ba thòò-xámkagu guu, ncêe tu kò q'òòkuan dis x'ái sa Gam ka tòó cgaeè ba, nxãakg'aigam gha sí kgoarakuan dim cárm ba hàà di sa. ³¹ Cg'ãè tcáóan hêé naka qão-qão-tcáókuan hêé naka xgòà-cgaekuan hêé naka q'au-kg'aikuan

hěé naka cóèkuan hěéthěé méé i gatu koe kaà, naka hòrekuan di zi tc'ěe zi cg'ǎè zi hěéthěé e. ³² Igaba méé tu gatu ka c'ěean koe qǎè tu ii, naka tua gatu ka c'ěe ne tcáóa tu xgobekg'ama máá, naka qgóóa máá tsáá ka c'ěe ba chìbia ba, ěem ma Nqari ba ma Krestem koe chìbia tu ma qgóóa máá tua hãa khama.

5

X'ám koe kg'ǒèa ne

¹ Ke méé tu Nqarim di tu serè-kg'ao tu ii, ncàm-ncamsa tu cóá tu iise, ² naka tua ncàm-kuan cgoa kg'ǒè, ncěem ma Kreste ba ma ncàm taa hãa khama ma, a ba a kg'ǒèan Gam di máàna hãa gatá domka, qǎè hm̀m̀s dà̀a-máákus iise, a ba a qhàea-mááku Me e, Nqarim koe.

³ Igaba méé i táá gatu xg'aeku koe cg'áràn kómise guu, kana c'ěe cg'uri ga igaba, kana ncóókuan ga igaba, gatà iis kg'ǒè sa tcom-tcomsa ne kg'anoa hãa ke. ⁴ Cg'ǎè cauan ga igaba kana káà hùì kg'uian ga igaba, kana tshúù kg'uian ga igaba, ncěe qaase tama a, igaba méé i qǎè-tcoa máákuan hãa. ⁵ Ncěean méé tu q'ǎas gúù si i khama: diim wèém ěe ko cg'áràn kúrú ba, kana q'ano tama ba, kana ěe ko c'ěe ba ncóó ba (ncěe kúrúa mááseèa nqárian ko dqom̀ ba) hěéthěéa cuiskaga nqòòkaguèa hãa gúùan hòò tite, x'aian Krestem di hěé naka Nqarim di hěéthěé koe.

⁶ Táá hěé naka i c'ěe khòè ga qàè-qae tu u guu, káà hùì kg'uian cgoa, ncěes gúùs domka i ko Nqarim di xgòàn ěe komsana Me tama ne hàà cgae ke. ⁷ Ke nxãaska gane cgoa táá xg'ae guu.

⁸ C'êe x'aè ka tu kò ntcùúan di tu u, igaba tu ncẽeska X'aigam koe x'ààn di tu u, ke méé tu x'ààn di tu cóá tu iise kg'õè. ⁹ X'ààm di tc'õoa ne ko hòdè wèés êe qãès koe naka wèés êe tchànos koe hěé naka êe tseegus koe hěéthěé e khama. ¹⁰ Kúrú naka bóò dùú sa ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa. ¹¹ Káà tc'õo tsééan, ntcùúan-q'oo di méé tu tchõà úú cgoa guu, igaba méé tu cg'ãè e sa x'ái. ¹² Gúù zi êe ne ko chómsease kúrú zi ka kg'uian igaba i sau-sauga a khama. ¹³ Igaba wèés gúùs êe ko x'ààn cgoa x'áà-x'aaè sa ko bóòse, ¹⁴ wèés gúùs êe ko bóòse sa x'ààn *di tséé* e khama. Gaa domkaga i ko máá:

“Kókò, tc'om-kg'ao tseè,
naka tẽe x'ooan koe,
nakam gha Krete ba x'áà-x'aa tsi,”
téméè.

¹⁵ Ke méé tu qãèse bóò, nta tu ko ma kg'õè sa, táá káà tc'êe ne khòè ne khama ma kg'õè guu, igaba tc'ẽega khòè khama ma. ¹⁶ Qãèse wèém x'aè ba tséékagu, cáám zia cg'ãè zi i ke. ¹⁷ Gaa domka méé tu táá káà-tc'èekaguse guu, igaba kúrú naka X'aigam *Nqarim* dis tc'êe sa dùú si i sa q'ãa. ¹⁸ Táá gõéan ka nqàrekaguè guu, nxãaska tu q'ãa tama dùú sa tu ko kúrú sa ke, igaba méé tu Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oèè-cg'oeè, ¹⁹ naka pesalema zi ka gatu ka c'êea ne cgoa kg'ui, ciian cgoa hěé naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di ciian cgoa hěéthěé e, naka tua nxáè naka tcáóa tu koe X'aigam *Nqari* ba ciian kúrúa máá. ²⁰ Wèé x'aè ka, wèé zi gúù zi koe Nqarim Abo ba qãè-tcaoa máá, gatá dim X'aigam Jeso Krestem cg'õè koe.

Khòè zi hěé naka khòè xu hěéthěé e

²¹ Krestem di q'áòan domka tsáá ka c'êe ba máàse.

²² Khòè saoè, gasao di xu khòè xu koe máàse, ncêe sao ko X'aigam *Nqarim* ka hêé khama.

²³ Khòè ba khòès dim tcúú me e, ncêem Kreste ba ma gataga Tcúú ba hêé naka Kgoara-kg'ao ba hêéthêé ii khama, Gam dis kerekes ncêe tc'áróa ba jis koe. ²⁴ Ncêes kereke sa ma Krestem koe máàsea hãa khamaga méé zi khòè zi gataga thêé wèé gúúan koe gazi di xu khòè xu koe máàse.

²⁵ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi méé xao ncàm, ncêem ma Kreste ba ma kereke sa ma ncàmà hãa khama, a Gam di kg'òèan gas domka máàna hãa,

²⁶ nxãasegam gha kúrú si si tcom-tcomsa ii ka, a ba a kò tshàan cgoa xg'aà si, Gam dim kg'uim cgoa,

²⁷ nxãasegam gha x'áàkos kereke sa úú ka, cg'uri úú tama sa, kana nqàia hãa tama sa, kana c'êe gúú gatà ii igaba. Igaba méés tcom-tcomsa ii, naka cúí chìbi ga úú tama. ²⁸ Gaam dàòm cúím ka méé xu khòè xu gaxu di zi khòè zi ncàm, gaxu di tc'áróan khamaga ma. Khòèm ncêe gam dis khòè sa ncàmà hãa ba ncàmsea. ²⁹ Gatá ka cúím ga ba qanega gam dim cgáé-q'oo ba hòrea hãa ta ga hãa, igabam ko tc'óókagu me, a ko gataga kòre me, ncêem ko Kreste ba ma kerekes ka hêé khama. ³⁰ Wèéa ta ga Gam dim tc'áróm di ta xòè ta a khama. ³¹ Ncêem dàòm kam gha khòè ba gam ka xòè ba hêé naka xòè sa hêéthêé guu, a ba a gha gam dis khòès cgoa cúí ii, khara gha gakhara cà m khara cúím cgàa ba kúrú. ³² Ncêes kàas chómsea sa kaisa si i, igabar ko Kreste ba hêé naka kereke sa hêéthêé ka kg'ui. ³³ Gatà i ii igaba méém wèém khòè ba gam dis khòè sa ncàm, ãem ma ncàmsea hãa khamaga ma, nakas

wèès khòè sa gataga gas dim khòè ba tcom.

6

Cóán hěé naka xõò ga ne hěéthěé e

¹ Cóá tuè, X'aigam *Nqarim* koe gatu ka xõò ga ne komsana, ncěe sa tchànos gúù si i ke. ² Saò ba hěé naka saò sa hěéthěé khara tcom (ncěea tc'áà dim x'áè-kg'ám ga me e nqòòkagukus cgoa *ncěe ko máá:*)

³ “naka i gha nxãasega wèéan ga qãèse qõòa máá tsi naka tsi gha nqõòmkg'ai koe qáòse kg'õè,” témé ba.

⁴ Cóán ka xõò ga xaoè, gaxao di cóán táá kúrú naka i xgòà guu, igaba kaikagu u dqàè e kose naka X'aigam *Nqarim* di x'áèan koe hěéthěé e.

Qãàn hěé naka x'aigan hěéthěé e

⁵ Qãà tuè, gatu di x'aigan nqõòmkg'ai di kom-sana, q'áòan hěé naka cgùruan hěéthěé cgoa, cúí tcáóa tu cgoa, ěe tu ga ko Krestem ka hěé khamaga ma. ⁶ Tcgái cgoa tu kò bóòè ne cúí ka tamase, qãè-tcaokagu ne tu gha ka, igaba qãà tu Krestem di tu iise, Nqarim dis tc'ěe sa ko tcáóa tu koe guu a kúrúse. ⁷ T'õè tcáóan cgoa tsééa tu kúrú, ncěe tu ga ko ma X'aigam *Nqari* ba ma kúrúa máá a khama, khòèm ka tamase. ⁸ Q'ãa méé tu qãès gúùs ěem ko c'ěem khòè ba kúrús kam gha X'aigam *Nqarim* ka kabí mááè sa, qãàm ga ii, kana qãà tama baa ga ii igaba.

⁹ Gaxao x'aiga xaoè, gane koe gataga hěé, naka xgàèkuan tòóa dìbi, q'ana hãase X'aigam gane di, a gataga gatu di ba nqarikg'ai koe hàna sa, ncěe tãákase khòèan qgóó tama ba.

Cg'ãè qarian cgoa x'ãàkua ne

10 Còo dis ka, X'aigam *Nqarim* koe méé tu qari ii naka Gam di qarian kaisa koe hēéthhēé e. 11 Nqarim máà ta a zi qgáí zi xgáèa mááse di zi wèé zi méé tu hãa, naka tua gha nxãasega dxãwam di zi qàe-qaeku zi cg'ãè zi koe tééa mááse. 12 Cgàa ba hēé naka c'ào ba hēéthhēé cgoa ta x'ãàku tama, a ta a ko x'aiga xu hēé, naka qarian hēé, naka tc'ãà-cookg'ai xu ntcùúan dim nqõóm di xu hēé, naka cg'ãè tc'ëan di qarian bóòse tamam nqõóm* di hēéthhēé cgoa x'ãàku khama. 13 Ke méé tu nxãaska Nqarim máà ta a qgáían xgáèa máásean di wèé ga sée naka hãa, naka tua gha nxãasega cg'ãèm cárm ka xgáèa mááse, naka tua gha wèé gúù ga kúrúa hãase tééa mááse.

14 *Qarika* méé tu téé nxãaska, naka tseeguan kháóa tu koe bànem khama ma qáé, naka tchànoan tcãà, dxùua tu ko xgáèa máá di gúúan khama ma. 15 Tcãà nqàrè nxàboa tu koe, x'áís iise, qãè tchõàn tòókuan di tu kg'ónòsea máána hãa di sa. 16 Ncëe zi gúù zi wèé zi koe méé tu dtcòmàn xgáèa mááse di gúúan iise sée, ncëe gaan cgoa tu gha karuko kg'áóan ãe cg'ãè iim di qgài-qgai i. 17 Naka cábás kgoarakuan di sa sée, xgáèa ko máá tu us cábás khama ma, naka ntcàum *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di ba hēéthhēé e, ncëe Nqarim dim kg'ui ba ii ba, 18 naka tu gataga wèé x'aè ka Tc'ëem koe còrè, wèé còrèan koe hēé naka dtcàràn koe hēéthhēé e. Gaas gúús ka méé tu wèé qari ka kòrese a hãa naka wèé ne tcom-tcomsa ne khóè ne còrèa máá. 19 Còrèa máá te gataga, nakam gha nxãasega, ãer kòo kgòà kg'ám a kg'ui ne, Nqari ba kg'uian máà te, nakar gha qãè tchõàn di chómsean kgoarasea hãase kg'ui.

* **6:12:** bóòse tamam nqõóm - 3:10 koe bóò.

²⁰ Gaa domkar gaan dir kg'uia máá-kg'ao ra a, a táùan cgoa qáéèa, nxãasegar gha q'áo tamase nxàe e ka, ncèer ga ko ma kg'ui khama ma.

Còo di zi tsgámkaguku zi

²¹ Tigikom ncàm-ncamsam qõe ba, a X'aigam *Nqarim* koe tcom-tcomsam tsée-kg'ao ba gha tíi ka wèe gúùan bìrì tu u, nxãasega tu gha gatu igaba q'ãa, dùú sar ko kúrú sa ka. ²² Gatu koer tsééa úú mea ncèes tsées domkaga, nxãasega tu gha q'ãa nta ta ii sa ka, me gha gataga tcáóa tu ghùì-ghui ka.

²³ Dtcòm-kg'ao ne koe méé i tòókuan hãa, naka ncàm kuan hēéthēé e, dtcòm an cgoa, Nqarim Xõòm koe guua a, naka X'aigam Jeso Krestem koe hēéthēé e. ²⁴ Cgóm kuan méé i wèe ne ãe gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ncàma hãa ne koe hãa, chõò tama ncàm kuan cgoa.

Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana
copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b